Scenariusze i materiały do zajęć

Kompletny pakiet dla nauczyciela • 45 i 90 minut

Jak korzystać z tego pakietu

Lekcja 45 min korzysta z karty A i mini-quizu. Lekcja 90 min korzysta z karty B i rubryki informacji zwrotnej. Wszystkie te elementy znajdują się na dalszych stronach tego samego dokumentu. Stronę z kluczem odpowiedzi i rubryką można zachować wyłącznie dla prowadzącego.

LEKCJA 1 • 45 MINUT

Detale Sokołowska — rozpoznaj, nazwij, opisz

Dla klas IV–VIII; zakres pytań można dostosować do wieku i możliwości grupy. Zajęcia nie wymagają wcześniejszej wiedzy o historii sztuki.

Cele: Uczeń rozpoznaje relief, mural i metaloplastykę; dostrzega użytkowe i dekoracyjne funkcje detali; opisuje to, co widzi, bez zgadywania dat i twórców; poznaje zasady bezpiecznej obserwacji.

Materiały: Fotografie i karty obiektów z archiwum dziedzictwa Sokołowska na sokolowsko.org, karta pracy A (załącznik), mini-quiz (załącznik), rzutnik albo wydruki.

Czas	Przebieg zajęć
5 min	Rozmowa na otwarcie: czego możemy dowiedzieć się o budynku dzięki jego detalom?
8 min	Trzy przykłady: relief, mural i metaloplastyka. Porównanie materiałów i funkcji.
12 min	Praca w parach z kartą A: zapis trzech obserwacji i próba rozpoznania techniki.
10 min	„Detal a kontekst”: gdzie umieszczono dekorację i dlaczego właśnie tam?
7 min	Mini-quiz: osiem krótkich pytań, wspólne wyjaśnienie odpowiedzi.
3 min	Podsumowanie: jedna obserwacja oraz jedna rzecz do sprawdzenia.

LEKCJA 2 • 90 MINUT

Znajdź i opisz detal — laboratorium dokumentacji

Cele: Uczeń wykonuje prostą dokumentację detalu; rozróżnia ujęcie ogólne, kontekst i zbliżenie; zapisuje lokalizację i cechy obiektu; oddziela obserwacje od przypuszczeń.

Materiały: Fotografie, opisy obiektów z archiwum na sokolowsko.org, karta pracy B (załącznik), notatnik, opcjonalnie aparat lub telefon. W terenie: wymagani opiekunowie i uprzednie sprawdzenie miejsca.

Czas	Przebieg zajęć
10 min	Omówienie zasad bezpieczeństwa, praw do zdjęć i pracy bez ingerencji w obiekt.
12 min	Wprowadzenie: materiał, technika, funkcja, stan, otoczenie i dokumentacja.
15 min	Ćwiczenie „Znajdź i opisz detal”: wypełnienie karty pracy B w małych zespołach.
15 min	Dokumentacja trzema kadrami: całość, kontekst architektoniczny, detal. Alternatywnie szkice kadrów.
12 min	Porównanie dwóch elementów i zapis: „wiem / przypuszczam / sprawdzę”.
14 min	Przygotowanie krótkiej notatki katalogowej (50–80 słów) i podpisu fotografii.
8 min	Omówienie prac i informacja zwrotna według czterech kryteriów.
4 min	Podsumowanie: gdzie można zweryfikować autorstwo lub datę powstania?

Wskazówki dla nauczyciela

Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący powinien zapoznać się z cyfrowym archiwum dziedzictwa Sokołowska dostępnym na sokolowsko.org. Archiwum zawiera fotografie obiektów i detali architektonicznych, karty obiektów, opisy technik rzemieślniczych oraz informacje o historii i lokalizacji obiektów.

Na podstawie zgromadzonych materiałów nauczyciel wybiera przykłady odpowiednie do wieku uczniów i przygotowuje prezentację lub wydruki. Przed zajęciami sprawdza podpisy fotografii i źródła informacji. Nie przypisuje obiektom twórców ani dat bez potwierdzenia w źródłach.

Wariant 90-minutowy można przeprowadzić bez wychodzenia ze szkoły — na zdjęciach z archiwum. Podczas zajęć terenowych nie dotykamy i nie czyścimy obiektów, nie pobieramy próbek i nie wchodzimy na prywatny teren bez zgody. Nauczyciel zapewnia dostępne tempo, możliwość odpoczynku i alternatywne zadania.

KARTA PRACY A • ZOBACZ – NAZWIJ – OPISZ

Imię i nazwisko / grupa

Data i źródło fotografii

Zapisz trzy szczegóły, które naprawdę widzisz (bez zgadywania).

Czy to relief, mural, metaloplastyka czy inny detal? Po czym poznajesz?

Jaką funkcję pełni ten detal: użytkową, dekoracyjną czy obie? Uzasadnij.

Czego jeszcze nie wiesz? Zapisz pytanie do sprawdzenia w archiwum.

KARTA PRACY B • ZNAJDŹ I OPISZ DETAL

Imię / zespół, data

Miejsce obserwacji / źródło zdjęcia

Materiał i przypuszczalna technika (co przemawia za tą oceną?)

Gdzie znajduje się detal i jaka jest jego funkcja?

Co widzisz na powierzchni? Zapisz cechy i ślady użytkowania.

Trzy potrzebne fotografie: całość, kontekst, zbliżenie — opisz lub naszkicuj.

Oddziel: co wiem / co przypuszczam / co muszę sprawdzić.

Podpis zdjęcia: miejsce, co przedstawia, autor fotografii.

MINI-QUIZ • 8 PYTAŃ

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź przy każdym pytaniu. Na rozwiązanie przeznacz około 7 minut.

1. Czym jest relief?

A. Dekoracją wypukłą lub wgłębną na powierzchni B. Rodzajem metalowego mocowania C. Malowidłem na papierze

2. Który obiekt może być przykładem metaloplastyki?

A. Fotografia pejzażu B. Ozdobna metalowa krata C. Plakat drukowany

3. Co powinno znaleźć się w dokumentacji fotograficznej detalu?

A. Wyłącznie bardzo bliskie ujęcie B. Tylko fotografia budynku z daleka C. Ujęcie ogólne, kontekst i detal

4. Jak zapisać brak potwierdzonej informacji o autorze?

A. Wpisać „autor nieustalony” B. Wymyślić najbardziej prawdopodobne nazwisko C. Pominąć cały opis

5. Które zjawisko może być śladem degradacji metalu?

A. Symetria ornamentu B. Korozja C. Powtarzalny rytm prętów

6. Co wolno robić podczas oględzin historycznego detalu?

A. Usuwać zabrudzenia B. Pobierać niewielkie próbki C. Obserwować i fotografować bez ingerencji

7. Które zdanie jest obserwacją, a nie hipotezą?

A. „Widzę rdzawą plamę” B. „Detal powstał w XIX wieku” C. „Wykonał go znany rzemieślnik”

8. Po co zapisujemy miejsce i źródło fotografii?

A. Żeby ułatwić ponowną identyfikację i weryfikację B. Żeby zastąpić opis materiału C. Żeby fotografia wyglądała bardziej artystycznie

KLUCZ ODPOWIEDZI • DLA NAUCZYCIELA

Nr	Odpowiedź
1	A
2	B
3	C
4	A
5	B
6	C
7	A
8	A

KRYTERIA INFORMACJI ZWROTNEJ

Proponowana ocena wspierająca: każde kryterium od 0 do 3 punktów. Razem maksymalnie 12 punktów.

Czas	Przebieg zajęć
Opis obserwacji	0 – brak opisu; 1 – mało szczegółów; 2 – kilka trafnych cech; 3 – precyzyjny zapis bez nieuzasadnionych domysłów.
Rozpoznanie techniki	0 – nie rozpoznaje; 1 – myli pojęcia; 2 – rozpoznaje z małym uzasadnieniem; 3 – rozpoznaje i uzasadnia cechami obiektu.
Dokumentacja	0 – brak; 1 – brakuje danych; 2 – jest lokalizacja i większość ujęć; 3 – kompletne ujęcia, źródło i podpis.
Bezpieczeństwo i refleksja	0 – nie stosuje zasad; 1 – wymaga przypomnień; 2 – stosuje zasady; 3 – stosuje zasady i oddziela fakty od hipotez.

Uczeń / grupa: _____ Punkty: _____ / 12

Informacja zwrotna: co się udało i co warto poprawić?